

Godišnji izvještaj udruge FACTUM za 2023. godinu

1. TKO SMO – OSNOVNE INFORMACIJE O UDRUZI FACTUM

Udruga Factum je osnovana u cilju promicanja filmske kulture i audio-vizualne umjetnosti, naročito u području dokumentarnog filma. U dvadesetsedam godina postojanja, Factum je realizirao devedesetak dokumentaraca koji su prikazani na više od dvjesto festivala i koji su osvojili niz međunarodnih nagrada. Factumovi filmovi osvojili su dvije nagrade Vladimir Nazor za filmsku umjetnost, dva Grand Prix-a na Danima hrvatskog filma, četiri nagrade za najbolju produkciju i niz nagrada za pojedine umjetničke doprinose. Factum je organizator međunarodnog festivala dokumentarnog filma ZagrebDox i programa usavršavanja ZagrebDox Pro.

Dokumentarni projekt Factum pokrenuo je 1997. Nenad Puhovski u okviru Centra za dramsku umjetnost, pri tadašnjem (Soroševom) Institutu Otvoreno društvo. Stvoren je sa zadaćom da podupire nezavisnu dokumentarističku produkciju koja u to vrijeme, s obzirom na političke i društvene prilike, nije postojala.

Factumovi se filmovi tematski mogu svrstati u nekoliko grupa: filmovi koji su govorili o najnovijoj hrvatskoj povijesti, filmovi koji su izazivali prijepore, oštre kritike i javna sučeljavanja, filmovi koji su tematizirali priče kojima se nitko drugi u to vrijeme nije želio baviti – filmovi, dakle, koji su predstavljali značajan tematski iskorak, ne samo u Hrvatskoj, već i u čitavoj regiji. To su, među ostalim, *Oluja nad Krajinom*, *Lora - Svjedočanstva*, *Paviljon 22*, *Nemam ti šta reć' lijepo*, *Tri i Blokada*.

Factum je domaći pionir na polju autobiografskog dokumentarca. Omogućio je da se hrvatski dokumentarac uključi u svjetski trend intimnog i osobnog preispitivanja svijeta u kojem živimo, i to kroz filmove koji govore o samom autoru. To su filmovi poput *Graham i ja*, *Dečko kojem se žurilo*, *Sve o Evi*, *Klasa optimist*, *Ratni Reporter* i *Iza Ogledala*.

Napokon, Factum je razvio i treću produkcijsku *liniju* – dokumentarce o ljudima s margine. Bez obzira što je interes za takve teme uvijek postojao u hrvatskoj dokumentarističkoj tradiciji, činjenica je da su Factumovi autori o njima progovorili u trenutku homogeniziranja društva i guranja svih vrsta manjina na potpunu marginu. Tu su, osim prije spomenutih filmova, *Pešćenopolis*, *Čuvar tegljača*, *Sve 5*, *Vajt*, *TDZ - za uspomenu i dugo sjećanje*, *Zajedno*, *Čedo* i mnogi drugi.

U posljednje vrijeme, Factum se aktivno uključuje u sustav europskih filmskih koprodukcija pa su tako (kao manjinske koprodukcije) nastali filmovi *Ljubavna Odiseja* i *Snovi se vraćaju kući*, *iOtok* i *Najljepša zemlja na svijetu*.

Djelatnosti Factuma su:

- suradnja sa srodnim domaćim i inozemnim udruženjima i organizacijama i sudjelovanje u zajedničkim projektima,
- organizacija umjetničkih radionica i seminara u sferi filmske kulture i audiovizualnih umjetnosti,
- proizvodnja filmova,
- izdavanje knjiga, časopisa i DVD-a,
- organiziranje i realizacija manifestacija i projekata čiji je nositelj Udruga,
- jačanje suradnje sa srodnim organizacijama u Hrvatskoj i izvan nje,
- informiranje javnosti o djelatnostima Udruge

1.1 STRUKTURA UDRUGE FACTUM

Rad udruge Factum osmišljavaju, vode, koordiniraju i provode ravnatelj, zamjenici ravnatelja, tajnik udruge, zaposlenici udruge, članovi i vanjski suradnici. Ravnatelj udruge od 1. 9. 2007. godine je Nenad Puhovski. Hrvoje

Pukšec i Edita Sentić su zamjenici ravnatelja, Matija Mamuča je likvidator, Vedran Šuvar je tajnik. U udruzi su stalno zaposlena tri člana.

2. SAŽETAK RADA UDRUGE FACTUM U 2023. GODINI:

Factum je u 2023. godini uspješno proveo svoje planove i programe. Uspješno je završen dokumentarni film „Kuća na Kraljevcu“ Pere Kvesića koji je premijerno prikazan na DokuFestu u Prizrenu, na Liburnia Film Festivalu u Opatiji, a svečanu zagrebačku premijeru je imao u listopadu u „Kinoteci“. U različitim fazama razvoja, produkcije i postprodukcije trenutno se nalazi sedam dokumentarnih filmova. „Naša djeca“ autora i redatelja Silvestra Kolbasa, te „Književna groupie“ autora i redatelja Nikice Marovića su u završnoj fazi postprodukcije te će biti premijerno prikazani na 20. ZagrebDox-u 2024. „Underground top lista“ autorice i redateljice Lidije Špegar, „Naći ću te“ redateljice i scenaristice Justine Matov su u fazi postprodukcije.

Tijekom 2023. započet je rad na tri nova projekta; dugometražni dokumentarni filmovi „Mirotvorac“ o Josipu Reihl-Kiru redatelja i scenarista Ivana Ramljaka, prema scenariju Dragutina Hedla i Hrvoja Zovka; „Nije na prodaju“ autorice i redateljice Marine Aničić Spremo, te kratkometražni dokumentarni film „Heroin, kruh i rudnici sumpora“ autora i redatelja Nikole Strašeka.

Godine 2023. uspješno je održano 19. izdanje međunarodnog festivala dokumentarnog filma ZagrebDox te program ZagrebDox Pro.

2.1 ORGANIZACIJSKI RAZVOJ FACTUMA

Tim udruge Factum kontinuirano radi na stručnom usavršavanju, predstavljanju svojih projekata i umrežavanju s kolegama iz svijeta dokumentarnog filma. Također, naš tim odlazi na lokacije snimanja naših dokumentarnih filmova kako

bi producent i izvršni producent imali potpuni nadzor nad snimanjima te time bili upoznati s problemima, ako dođe do njih, kako bi se isti mogli što prije ukloniti.

Tijekom 2023., funkciju koordinatora produkcije Factuma je preuzeo Davor Kanjir koji je kontinuirano odlazio na lokacije snimanja filmova kojima je Factum producent ili koproducent kako bi otklanjao probleme ukoliko ih je bilo te bio ispomoć autorima i tehničkoj ekipi.

3. PROIZVODNJA AUTORSKOG DOKUMENTARNOG FILMA

Factum proizvodi autorske dokumentarne filmove od svog osnutka 2007. godine (ista djelatnost provodila se i ranije u okviru Centra za dramsku umjetnost). Trenutno u različitim fazama razvoja, produkcije i postprodukcije radimo na osam dokumentarnih filmova, dok je jedan film uspješno završen.

Završeni dokumentarni film u 2023. godini

Dokumentarni film „Kuća na Kraljevcu“

Nesvakidašnja priča o obiteljskoj kući koja ubrzo postaje jednim od najvažnijih generacijskih okupljališta u Zagrebu s prijelaza iz 1970-ih u 1980-e.

U razdoblju koje se danas smatra posebno inovativnim i plodnim za hrvatsku kulturu, tijekom 1970-ih i 1980-ih godina, u Zagrebu je postojalo nekoliko važnih generacijskih okupljališta, ali jedno od njih izmaklo je oku javnosti – obiteljski dom s adresom na Kraljevcu 35. Isti je izgradio kazališni i filmski redatelj Slobodan Praljak, a tijekom petnaest godina nastanjivao ga je i posjećivao veliki broj vršnjaka koji su, bez obzira na međusobne razlike, dijelili troškove i gradili zajednički pogled na svijet – među ostalima, Abdulah Sidran, Goran Babić, Mirko Ilić, Igor Kordej, Milan Trenc, bolivijski glazbeni sastav Ayllu, Goran Pavelić Pipo, Davor Slamnig, Pjer Žardin, Zdenko Jelčić, Vili Matula, Dragan Despot i Davor Gobac. Mnogi od njih ubrzo će se raspršiti po cijelome svijetu: od Južne Amerike do Kanade, od New Yorka do Haaga, Beograda, Sarajeva i Ljubljane. Kao

posljednji u nizu stanara, Pero Kvesić, u razgovorima s većinom od navedenih ljudi, pokušava dokučiti zašto je ova zagrebačka adresa oduvijek privlačila toliko raznolikih i izvanserijskih kreativnih talenata.

3.1 Projekti u različitim fazama razvoja, produkcije i postprodukcije:

- Dokumentarni film "Naša djeca" autora i redatelja Silvestra Kolbasa
- Dokumentarni film "Kuća na Kraljevcu 35" autora i redatelja Pere Kvesića
- Dokumentarni film "Underground top lista" autorice i redateljice Lidije Špegar
- Dokumentarni film "Naći ću te" redateljice i scenaristice Justine Matov
- Dokumentarni film "Književna groupie" autora i redatelja Nikice Marovića
- Dokumentarni film „Mirotvorac“ scenarista Dragutina Hedla, Hrvoja Zovka i Ivana Ramljaka, redatelja Ivana Ramljaka
- Dokumentarni film „Heroin, kruh i rudnici sumpora“ autora i redatelja Nikole Strašeka
- Dokumentarni film „Nije na prodaju“ autorice i redateljice Marine Aničić Spremo

Dokumentarni film "Naša djeca" autora i redatelja Silvestra Kolbasa

Film je u postprodukciji.

Silvestar je već neko vrijeme najstariji Kolbas u svojoj obitelji. Roditelji su mu umrli, otac pred rat, majka prije nekoliko godina. Pedeset osam mu je godina, koliko je imao i njegov otac kad je umro. Imao je i malo mlađeg brata, koji je umro od posljedica rata. Drugi je puta oženjen. Ima troje djece. Jakova iz prvog braka, koji sad ima 28 godina. Evu, iz drugog braka, rođenu postupkom umjetne oplodnje, koja sad ima 12 godina te Antu, usvojenog iz dječjeg doma u dobi od 8 godina, sad mu je 13.

Neka od pitanja koja redatelj postavlja u ovom filmu su: Kako djeca utječu na osjećaje i stavove te međusobni odnos njega i supruge? Kako on utječe - ili je dosad utjecao na koje dijete? Kakav odnos ima s kojim djetetom i daje li im svima jednako ljubavi? Mijenjaju li ga djeca? Čini li to svako od njih na drukčiji način? Kako djeca vide njega i suprugu, a kako vide njihov odnos prema sebi?

Film je u fazi „zaključane slike“ te u završnoj fazi oblikovanja zvuka. U tijeku je izrada trailera, uvodne i odjavne špice te dizajn plakata.

Dokumentarni film "Underground top lista" autorice i redateljice Lidije Špegar

Film je u postprodukciji.

Film govori o glazbi u vrlo specifičnom kontekstu, glazbi na sprovodima, gdje dominira žalost, koja svoj vrhunac doseže kad se rastajemo od pokojnika. Glazba definitivno igra važnu ulogu u jačanju tuge i gotovo je nemoguće zamisliti da se rastajemo od bližnjih bez nje. Prateći različite glazbenike i ožalošćene diljem Hrvatske, film prikazuje raznolikost pogrebnih praksi s naglaskom na glazbu kao dominantni element, poput glavnog lika koji priča svoju priču. Ožalošćena obitelj igra važnu ulogu u stvaranju pogrebnog glazbenog repertoara. Zanimljivo je i kako to utječe na same glazbenike. Trendovi u glazbenim žanrovima uvijek su se mijenjali, kao i top liste. "Pogrebna glazba", kao specifični glazbeni žanr, upravo to odražava. Ovaj film služi kao svojevrsno psihološko istraživanje glazbe u službi tuge.

Film je fazi montaže slike.

Dokumentarni film "Naći ću te" redateljice i scenaristice Justine Matov

Film je u postprodukciji.

Mlada filmašica vraća se kući i započinje potragu za svojim ocem kojeg je poznavala samo dva mjeseca i o kojem nitko nikada nije pričao. Autorica kaže: "Moj otac je bio Rastko Milošev (Ras), poznati gitarist u bivšoj Jugoslaviji. Upoznala sam ga kada sam imala 18 godina i poznavala sam ga svega dva mjeseca. Zatim je otišao i opet postao duh. Moja obitelj nikada nije pričala o njemu. Niti prije nego što sam ga upoznala, niti nakon, a Ras i ja smo rijetko komunicirali nakon što smo se upoznali. Ostala sam prepuna neodgovorenih pitanja i emocija i pobjegla 2.000 km dalje od svega, u Belgiju. Nekoliko godina kasnije, 2014. godine, Ras je umro.

Ovo je priča o hrabrosti, suočavanju i potrazi za mojim ocem. Vrijeme je da se suočim s pričama, ljudima i emocijama, otvarajući stare rane u nadi da ću zaliječiti ožiljke i pronaći odgovore. Zašto je čekao toliko dugo da me upozna? Hoće li mi suočavanje s obitelji pomoći da pronađem ono što tražim? Zašto nitko nije razgovarao o njemu? Je li moguće da je nanio toliko boli da su ga svi pokušali izbrisati i zaboravili na dijete prepuno pitanja? Nadam se da ću otkriti što je oblikovalo njegov život i usput saznati ponešto o sebi."

Film je u fazi kolor korekcije.

Dokumentarni film "Književna groupie" autora i redatelja Nikice Marovića

Film je u završnoj fazi postprodukcije.

Film priča o hrvatskom književniku, novinaru i kolumnistu Željku Špoljaru i njegovom sve poznatijem alter-egu Pavlu Svircu koji, pak, piše pod pseudonimom – "Književna groupie".

Špoljar je dosad objavio “Teškoće pri gutanju”, “Moj brat Felix Krull”, te “Welcome to Croatia”, u koautorstvu s Kristijanom Vujičićem, za koga je 2006. godine dobio nagradu Kiklop. S romanom “Gumeni galeb” pobijedio je na natječaju Matice hrvatske Osijek za najbolji neobjavljeni prozni tekst u 2007. godini. 2014. objavljuje roman “Štakorbar” za koji dobiva Književnu nagradu Drago Gervais, dok 2020. izdaje svoj posljednji roman – “Petokoronaš”.

S druge strane, Pavle Svirac je izdao knjige: “Književna Groupie”, “Strovaljivanje” i “Kako biti hipster”.

Svirac je, također, već nekoliko godina kolumnist “Nacionala”, proslavio se serijom zapisa “Šta se čita na jarunskoj nudističkoj plaži” i “Dnevnik interlibdžije”, dok njegova Facebook stranica Književna Groupie trenutno ima preko 13.000 pratitelja. Film prati Željkov odnos prema Svircu kao ličnosti, njegov odnos s bivšom suprugom Majom Hrgović (koja je do nedavno radila kao glasnogovornica Ministarstva kulture, a od tada kao taksistica u Splitu) kao i odnose prema kćeri Nori, obitelji, društvu, kulturi, izdavačkim kućama i glavnom uredniku Nacionala.

Kroz sve to, Špoljar/Svirac ne samo da progovara o našim društvenim dilemama, problemima i sukobima, već i o sebi kao jednoj od zanimljivijih pojava suvremene hrvatske kulturne scene, jednom od njenih, povijesno ne tako rijetkih, “neprilagođenih” protagonista. Film je u fazi „zaključane slike“ i u završnoj fazi oblikovanja zvuka. U tijeku je izrada trailera, uvodne i odjavne špice te dizajn plakata.

Dokumentarni film "Mirotvorac" scenarista Dragutina Hedla, Hrvoja Zovka i Ivana Ramljaka i redatelja Ivana Ramljaka

Godine 1991., na cesti između Osijeka i Tenje, ubijen je Josip Reihl Kir, načelnik osječke policije, čovjek posvećen pregovorima i izbjegavanju rata. Ovo je priča o mirotvorcu koju svi s nestrpljenjem očekujemo.

Priča o posljednjih nekoliko mjeseci života Josipa Reihl Kira, načelnika policije Osječko-baranjske policijske uprave, u proljeće i ljeto 1991., u osvit krvavog hrvatsko-srpskog rata koga je Kir svim silama pokušao spriječiti, ispričana je kroz izjave desetak svjedoka vremena i arhivske materijale iz tog doba.

Početak snimanja filma "Mirotvorac" je siječanj 2024.

Dokumentarni film "Heroin, kruh i rudnici sumpora" Nikole Strašeka

Autobiografska, kratkometražna crtica jednog od najtalentiranijih hrvatskih dokumentarista, Nikole Strašeka, autora kulturnih uradaka "Ubil bum te" i "Vajt" „... ušao sam u komunu navučen na heroin, diazepame, speed i alkohol. Bio sam težak 58 kilograma na 1,90 m, ispijen, rastrzan, s ožiljcima promašenih uboda po rukama, loš kao čitava ta godina, kao čitavo to vrijeme. Iako uvjeren u vlastitu jedinstvenost i sklon da je preuveličavam u svijetu, priča o mojoj narkomaniji nalik je bezbrojnim takvim pričama i skladno me uklopila u zajednicu kojoj dvadeset godina nisam htio priznati da pripadam, a pripadao sam joj više nego ičemu drugome, više nego svom djetetu, ženi, bratu, profesiji, opstanku...”

Nikola Strašek snima autobiografski dokumentarac u kojem pokušava prikazati svoj život – prošli i sadašnji. Radi u skladištu voća i povrća kojeg zove rudnik. Mjesto na kojem nema dnevnog svjetla i hladno je kao pod zemljom. Nikola ima 43 godine i ovo mu je prvi "pravi" posao uz koji ide mirovinski staž i zdravstveno

osiguranje. Film je zamišljen kao neka vrsta raporta iz rudarske svakodnevice, raporta u smislu koje mu daje pjesnik i bibliotekar Archibald MacLeish pozivajući se na knjigu Nikosa Kazantzakisa "Pismo Grecu" zamišljenu kao vojnički izvještaj o stanju na prvoj crti životne borbe. MacLeish nastavlja ovu analogiju tvrdnjom kako je svaka knjiga i svaki tekst ikad zapisan, zapravo izvještaj o nejasnoći postojanja, a njihov zbroj čini sve što znamo o svijetu i o nama samima.

Film je prikaz proletherske svakodnevice, odlasci na posao, putovanja tramvajem, situacije na poslu, te osjećaj svakidašnjeg "sebe" i osjećaj kapitalizma i života na slobodnom tržištu rada na vlastitoj koži.

Nikola je heroinski ovisnik u apstinenciji, a ovisnost je kronična i neizlječiva bolest. Mozak ne zaboravlja i svaki dan je nova borba Mozak misli da zna što želi, a on zna da će ga to ubiti. Važno je preživjeti dan bez razmišljanja o danima koji slijede.

Uz rudarsku i narkomansku komponentu prisutan je i proces izdavanja prve knjige koju je napisao upravo o ova dva navedena iskustva.

Početak snimanja filma "Heroin, kruh i rudnici sumpora" je svibanj 2024.

Dokumentarni film "Nije na prodaju" autorice i redateljice Marine Aničić Spremo

Priča o ljudima koji su, na vlastitu štetu, direktno suočeni s neorganiziranom i ekspanzivnom gradnjom u hrvatskoj metropoli.

Stjecanjem neovisnosti u Republici Hrvatskoj počinje faza obilježena rapidnom privatizacijom i masovnom izgradnjom koja traje do danas. Potpuna uzurpacija urbanog prostora i gašenje identiteta zagrebačkih kvartova uzrokovana je maksimalnom udovoljavanju investitoru umjesto stanovništvu. Dokumentarni film "Nije na prodaju" priča je o ljudima koji su direktno suočeni s neorganiziranom i ekspanzivnom gradnjom u hrvatskoj metropoli. Njihovo susjedstvo kakvog su poznavali nestaje, a kvaliteta življenja drastično im opada. Film prati obitelji koje nisu pristale na ponude investitora, te su ostale u svojim kućama.

Početak snimanja filma "Nije na prodaju" je siječanj 2024.

4. DISTRIBUCIJA I PLASMAN FACTUMOVIH DOKUMENTARNIH FILMOVA

Obnovljena je suradnja s Klasik TV-om za filmove kojima su isticale licence te je dogovoren otkup još dva nova Factumova filma, a to su "Glasnije od oružja" Miroslava Sikavice i "Tusta" Andreja Korovljeva. Film "Glasnije od oružja" je prihvaćen na natječaju HRT-a za otkup licenci te je potpisan ugovor. Film "Tusta" prijavljen je na isti natječaj, ali nije prihvaćen. Predviđena suradnja s portalom Telegram odgođena je za 2024. godinu zbog financijskih ograničenja Telegram grupe. Factumovi dokumentarci "Dum spiro spero", "Glasnije od oružja" i "Goli" u svibnju su bili prikazani u kinima širom Hrvatske. Projekcije su organizirane u okviru projekta "H15 – 15 godina u našem filmu" kojeg je proveo Hrvatski audiovizualni centar u nastojanju da se publiku podsjeti na vrhunce domaće kinematografije u posljednjih petnaest godina. "Dum spiro spero" prikazan je na 7 projekcija u 6 hrvatskih gradova, "Glasnije od oružja" prikazan je na 8 projekcija u 7 gradova, a "Goli" je prikazan na 15 projekcija u 15 gradova.

U suorganizaciji s Austrijskim kulturnim forumom, 16. svibnja prikazan je film "Van prostora i vremena" u prostoru Providurove palače u Zadru. Riječ je o filmu koji je osvojio nagradu za najbolji naslov u regionalnoj konkurenciji prošlogodišnjeg ZagrebDoxa.

Film "Dubica" prikazan je u sklopu Forteca International Film Festival Perast održanom od 26. do 30. srpnja na kojem je nagrađen za najbolji ženski rukopis u dokumentarnom filmu.

U sklopu programa ZagrebDox Summer, na Ljetnoj pozornici Tuškanac, 31. srpnja prikazan je film "Fantastičan stroj". U organizaciji King's Caffea, 28. rujna održana je projekcija na otvorenom filma "Tusta" u Rijeci (na gradskom trgu ispred željezničke postaje). U organizaciji Filmaktiva, 28. rujna održana je projekcija filma "Dum Spiro Spero" u sklopu programa Filo playlista dokumentarista u riječkoj Filodrammatici. Film "Tri" Gorana Devića prikazan je u sklopu programa Herbstsalona (Maxim Gorki Theatre) u Berlinu 7. listopada. Film "Iza ogledala" Jagode Kaloper prikazan je na 21. Festivalu prvih u zagrebačkom

KIC-u 27. listopada. Film "Glasnije od oružja" Miroslava Sikavice prikazan je u srednjoj školi Jelkovec povodom obilježavanja Dana sjećanja na Vukovar. Svjetska premijera filma "Kuća na Kraljevcu" održana je 6. kolovoza na DokuFestu (gdje je film prikazan i 8. kolovoza) u Prizrenu, a ona hrvatska na Liburnia Film Festivalu 22. kolovoza. Redovna distribucija istog filma započela je zagrebačkom premijerom održanom 16. listopada u Kinu Kinoteka gdje je "Kuća na Kraljevcu" prikazan i 20. i 24. listopada, kao i 3. i 6. studenoga. Film je, također, prikazan 4., 5., 11. i 19. studenoga u zagrebačkom Dokukinu KIC. Film je prijavljen na više od 15 renomiranih svjetskih i regionalnih festivala te očekujemo odluku o selekciji. U Dokukinu KIC organizirana su dva programa uz projekcije Factumovih filmova: u siječnju su u sklopu programa Factumov Mediteran prikazani "Sretno!", "BAG" i "Vanka škvare", uz razgovor s autorima, dok je u lipnju održana projekcija filma "Djeca tranzicije", uz razgovor s autorima i stručnjacima. Na međunarodnoj streaming platformi GuideDoc dostupni su Factumovi filmovi "Tusta" i "Glasnije od oružja". Promocija Factumovih filmova na VOD stranicama izvršena je putem newslettera, korisnicima u zemlji, kao i u inozemstvu.

Factum Online

Brze i konstantne promjene u distribucijskom okruženju zahtijevaju nove načine pristupanja širokom spektru publike. Usprkos tradicionalnoj distribucijskoj praksi koja podrazumijeva distribuciju filmova na festivalima i u kinima, sve više produkcija provodi online distribucije ili hibridne distribucije koje obuhvaćaju i tradicionalnu i online distribuciju kako bi film dosegao što veću prepoznatljivost i gledanost. "Factum Online" je projekt koji želi online distribucijom filmova doprijeti direktno do novih publika distribuirajući sadržaj online, dostupan u cijeloj državi, ali i u svijetu. Isto tako želi i staru i novu publiku zadržati, stimulirati, educirati i stvoriti naviku konzumiranja i promišljanja dokumentarnog filma. Projekt Factum Online smo počeli provoditi u 2018. godini, a otada smo proširili sadržaj online videoteke koja sada sadrži 41 film.

5. Devetnaesti festival ZagrebDox 2023.

PROGRAM FESTIVALA I OSTVARENI REZULTATI:

Devetnaesto izdanje ZagrebDoxa – Međunarodnog festivala dokumentarnog filma održano je od 26. ožujka do 2. travnja 2023. u Kaptol Boutique Cinema kinima te u Dokukinu KIC u Zagrebu.

Tijekom osam festivalskih dana publika je imala priliku vidjeti 115 dokumentarnih ostvarenja iz 54 zemlje svijeta u 14 programskih cjelina. U utrci za glavnu nagradu – **Veliki pečat** ukupno se natjecalo 40 filmova - 20 u međunarodnoj i 20 u regionalnoj konkurenciji. I ove je godine u službenim programima ZagrebDoxa bilo nekoliko filmova koji su bili u užem izboru za nominacije za nagradu Oscar ili nagrađivani i prikazivani na najznačajnijim svjetskim festivalima kao što su Berlin, Sundance, Cannes i IDFA.

Osim Velikih pečata, **Mali pečat** dodjeljuje se autoru/ici do 35 godina starosti, a nagrada *Movies that Matter* filmu koji na najbolji način promiče ljudska prava. Nagradu za najbolji film po izboru publike dodijelio je sponzor HP. Ove su godine uvedene i novčane nagrade koje je sponzorirao Aviteh. Nagrada publike i Veliki pečati tako su osim priznanjem nagrađeni i iznosom od 1500 Eura. *Nagrada Mojoj generaciji* koju dodjeljuje direktor festivala Nenad Puhovski autorima koji su značajno doprinijeli dokumentarizmu preimenovana je u *Počasni Veliki pečat*, a po peti je put dodijeljena i nagrada FIPRESCI – nagrada koju dodjeljuje Međunarodna federacija filmskih kritičara. Uvedena je i nova nagrada - Mali pečat za najbolji kratki film iz natjecateljskog programa. Nominiran je i dokumentarac za godišnju nagradu Europske filmske akademije.

Uz filmove u konkurenciji, filmski program upotpunio je i čitav niz drugih filmskih programa u kojima je prikazano 75 filmova relevantnih za dokumentarnu sezonu 2022/2023.

U sklopu 19. ZagrebDoxa održan niz panela i posebnih programa:

- DOXXL PANEL: BITI TRANSRODNA OSOBA U HRVATSKOJ/Nakon projekcije filma *Plava iskaznica*
- DOXXL PANEL: MENTALNO ZDRAVLJE MLADIH I DRUŠTVENE MREŽE/Nakon projekcije filma *Manifest*
- DOXXL PANEL: SOLIDARNO S IZBJEGLICAMA/Nakon projekcije filma *Daleko*
- DOXXL PANEL: ŽENE U POLITICI/Nakon projekcije filma *Merkel*
- DOXXL PANEL: PODUZETNIŠTVOM DO ODRŽIVOG ŽIVOTA /Nakon projekcije epizode *Turizam* iz serijala *Dobra ekonomija*
- H-15: PETNAEST GODINA NAŠEG FILMA
- 70 GODINA ZAGREB FILMA: DOKUMENTIRANJE DIVLJINE

NAGRAĐENI FILMOVI 19. ZAGREBDOX-A

Veliki pečat - Međunarodna konkurencija

Manifest / *Manifesto*, Angie Vinchito, Rusija

Posebno priznanje - Međunarodna konkurencija

Alis, Clare Weiskopf, Nicolás van Hemelryck, Kolumbija / Rumunjska / Čile

Susjed Abdi / *Neighbour Abdi*, Douwe Dijkstra, Nizozemska

Veliki pečat - Regionalna konkurencija

Van prostora i vremena / *Matter Out of Place*, Nikolaus Geyrhalter, Austrija

Posebno priznanje - Regionalna konkurencija

Prizori s mojim ocem / *Scenes With My Father*, Biserka Šuran, Nizozemska / Hrvatska

Između revolucija / Between Revolutions, Vlad Petri, Rumunjska / Hrvatska /
Katar / Iran

Mali pečat - Najbolji kratki film

Horror Vacui, Boris Poljak, Hrvatska

Posebno priznanje - Najbolji kratki film

Izlazak / Haulout, Evgenia Arbugaeva, Maxim Arbugaev, Velika Britanija
Susjed Abdi / Neighbour Abdi, Douwe Dijkstra, Nizozemska

Mali pečat - Najbolji film mladog/e autora/ice do 35 godine

Prizori s mojim ocem / Scenes With My Father, Biserka Šuran, Nizozemska /
Hrvatska

Posebno priznanje - Najbolji film mladog/e autora/ice do 35 godine

Vrata sna / Dream's Gate, Negin Ahmadi, Iran / Francuska / Norveška
Divlje ranjene životinje / Wild Wounded Animals, Jakob Pagel Andersen, Danska

Nagrada Movies That Matter

Manifest / Manifesto, Angie Vinchito, Rusija

Posebno priznanje - Movies That Matter

Dezerteri / Deserters, Damir Markovina, Hrvatska

Nagrada Teen Dox

Iz pozadine / Hardly Working, Total Refusal, Austrija

Posebno priznanje - Teen Dox

Napušteni u Toljatiu / Tolyatti Adrift, Laura Sisteró, Španjolska / Francuska

Počasni Veliki pečat

Na putu / In viaggio, Gianfranco Rosi, Italija

Nagrada FIPRESCI

U posjetu Fortuni / Paying A Visit To Fortuna, Mátyás Kálmán, Mađarska /
Hrvatska

HP nagrada publike

Vrane su bijele / Crows are White, Ahsen Nadeem, SAD / Japan / Irska

6. ZAGREBDox PRO 2023.

O PROGRAMU ZAGREBDox PRO:

Međunarodni festival dokumentarnog filma ZagrebDox pokrenut je 2005. godine i prvi je festival u regiji namijenjen isključivo prikazivanju i promoviranju dokumentarnih filmova. Publika ZagrebDox-a narasla je od 6.000 ljudi u prvoj godini, na prosjek od 27.000 ljudi. Festivalna konkurencija podijeljena je na regionalnu i međunarodnu, a u nastojanju pružanja prilike regionalnim autorima da se predstave u okviru svojih produkcijskih mogućnosti, ali i kako bi se ukazalo na potrebu jačanja lokalne i regionalne produkcije i stvaranje okruženja u kojem takve podjele više neće biti potrebne. Imajući na umu slabije produkcijske mogućnosti u Hrvatskoj i regiji u odnosu na ostatak Europe, organizatori ZagrebDox-a su uz festival pokrenuli i edukativni program ZagrebDox Pro, kako bi pomogli osposobljavanju i umrežavanju hrvatskih i regionalnih redatelja i producenata dokumentarnih filmova i omogućili im bolji pristup europskim

televizijama, fondovima i publici, kao i razmjenu znanja i iskustava s europskim kolegama u vidu 6-dnevne intenzivne dokumentarističke radionice. ZagrebDox Pro osmišljen je kao program usavršavanja dokumentarnih projekata u svim fazama produkcije s ciljem unaprjeđivanja poslovnih vještina, olakšavanja pristupa hrvatskih i regionalnih producenata kanalima europskog tržišta dokumentarnog filma, poticanja europskih koprodukcija, te promocije autorskog dokumentarnog filma srednje i istočne Europe.

U osamnaest godina svog postojanja, ZagrebDox Pro doveo je u Zagreb i surađivao s renomiranim predavačima: *Tue Steen Müller, Cecilia Lidin, Leena Pasanen i Stefano Tealdi*, uz sudionike iz svih zemalja regije i gostovanje urednika s *BBC-a, YLE-a, Discovery Channela, Jan Vrijman Fonda, The Doc Heads Funda, IDFA Bertha Fund, Hrvatskog audiovizualnog centra, ZDF / Arte, ARD/MDR, ORF, RAI3, N1, AJBalkans, HBO Europe, Radio-televizije Slovenija, HRT-a, Nove TV, RTL-a Hrvatska, Federalne televizije BiH, B92, Radio-televizije Srbije, Radio-televizije Makedonije, distributera iz Autlook Films, Taskovski Films, Deckert Distribution, Cat&Docs, Journeyman Pictures, Slingshot Films, Visible Film*, predstavnika renomiranih festivala *DOK Leipzig, Sheffield Doc/Fest, IDFA, Jihlava IDFF, Sundance* i mnogih drugih. Više od šezdeset filmova koji su u fazi razvoja sudjelovali u programu ZagrebDox Pro uspješno su realizirani. *Jennifer Fox, Marcel Łoziński, Paul Powels, Jon Alpert, Uldis Cekulis, Jay Rosenblatt, Victor Kossakovski, Hans Robert Eisenhauer, Jon Bang Carlsen, Kim Longinotto, Želimir Žilnik, John Appel, Nino Kirtadze, Erik Gandini, Jeremy Humphries, Merhdad Oskouei, Talal Derki, Anna Zamecka i Eva Mulvad* održali su majstorska predavanja, Desk Kreativne Europe – ured MEDIA različite radionice i prezentacije, a održani su i brojni okrugli stolovi i diskusije o temama važnim u dokumentarnom filmu. ZagrebDox Pro ostaje jedini program takve vrste u neposrednoj regiji, te za brojne hrvatske i regionalne redatelje i producente i njihovu publiku čini Zagreb jedinstvenim mjestom susreta, povezivanja i edukacije koji im otvara vrata europskog i svjetskog dokumentarnog tržišta.

ZAGREBDOX PRO 2023.

ZAGREBDOX PRO je petodnevni program koji objedinjuje analizu prijavljenih projekata, preporuke i sugestije za njihov daljnji razvoj, kao i studije slučaja, grupne i pojedinačne razgovore, masterclass predavanja, posebne filmske projekcije i okrugle stolove. **ZagrebDox Pro: Dox of War** je nišni projekt s ciljem dubinskog istraživanja ključnog pitanja: Kako snimiti rat?

Ratna događanja u Ukrajini i najnovije prijetnje svjetskom miru su nas potakle da se ove godine okrenemo temi koju dokumentaristi obrađuju od samih početaka filmskog stvaranja: od sudjelovanja na prvoj linije fronte, do stvaranja intimnih, poetskih eseja, grubo realističnih opservacijskih i metaforički snažnih animiranih dokumentaraca. Nažalost, i hrvatsko društvo i filmaši znaju podosta o tome jer su se neki od najboljih hrvatskih dokumentarnih filmova bavili upravo ratom. I ne samo to: u ratu su i nastajali.

Predavači, stručnjaci i gosti na Dox of War programima ZagrebDox Pro-a bili su neki od najznačajnijih europskih majstora dokumentaraca.

ZagrebDox uspostavio je mrežu suradnje u nastojanju da odabranim projektima na temu rata pruži što više mogućnosti sudjelovanja na radionicama, festivalima i stručnim sajmovima. U suradnji s Al Jazeeraom jedan od projekata je odabran za sudjelovanje na **Al Jazeera Documentary Industry Days** u Sarajevu u rujnu 2023. Kao nastavak suradnje s festivalom **Doclisboa** jedan je od projekata odabran za sudjelovanje na industrijskom programu **Nebulae**, koji će se održati u listopadu u Lisabonu.

Još jedna dragocjena suradnja ostvarena je s inicijativom **Close Up** – personaliziranim programom usavršavanja i razvoja. **Sigal Yehuda**, osnivačica Close Upa, doprinijela je ZagrebDoxu predavanjem uz suosnivača Close Upa i predavača **Johna Appela** te posebnog stručnjaka **Hansa Roberta Eisenhauera**, koji su joj se pridružili kao mentori radionica. Sudjelovanje na ZagrebDox Pro je bilo besplatno za polaznike.

POSTIGNUTI CILJEVI:

- umrežavanje redatelja i producenata dokumentarnih filmova iz Hrvatske s kolegama iz regije, Europske unije i svjetske dokumentarističke mreže
- promocija dokumentarnih filmova u razvoju i produkciji
- otvaranje mogućnosti sufinanciranja dokumentarnih projekata u razvoju
- stjecanje novih znanja i vještina: budžetiranje dokumentarnog filma prema europskim standardima, efikasna pismena i usmena prezentacija projekta, montiranje atraktivne video najave za film, primjena novih medija u dokumentaristici, prilike i izazovi međunarodnog financiranja dokumentarnog filma
- unaprjeđivanje rada na dokumentarnom filmu putem analize pozitivnih primjera uspješnih dokumentarnih projekata iz regije i Europske unije
- suradnja s regionalnim fondovima i podrška regionalnim koprodukcijama

7. ZAKLJUČAK

Unutar godine rada Factuma proizveli smo, distribuirali i promovirali hrvatske autorske dokumentarne filmove koji su dobili svoj prostor i publiku unutar zemlje i svijeta. Factumovi filmovi obišli su inozemne festivale dokumentarnog filma i streaming servise te su na taj način promovirali Hrvatsku i domaće autore te nas stavili na mapu svijeta autorskog dokumentarnog filma. U 2023. Factum je nastavio svoju glavnu misiju te će to kroz svoje projekte činiti i dalje. ZagrebDox je u devetnaest godina svog postojanja stvorio publiku koja nam se svake godine ponovno vraća te s punim pravom postaje zahtjevnija. Na nama je da svojim daljnjim radom i širenjem svojih programa ispunimo njihove zahtjeve.